

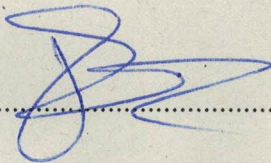
Javaslat

„Réz István tárgyi és szellemi öröksége: a favella”

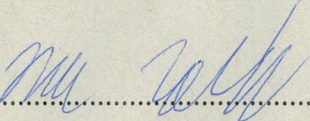
települési/tájegységi/ágazati

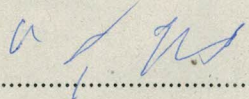
értéktárba történő felvételéhez

Készítette a Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar Értéktár Műhelye (magánszemély tagjai):

Dr. Bóka Zsolt (címzetes mesteroktató, ügyvéd):..... (aláírás)

Penics Anna (joghallgató):..... (aláírás)

Imre Zalán József (joghallgató):..... (aláírás)

Varga Prímusz (joghallgató):..... (aláírás)

Győr, 2024.04.23.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve: Dr. Bóka Zsolt, Penics Anna, Imre Zalán József, Varga Prímusz (az Értéktár Műhely nem jogi személy, magánszemélyek közössége).

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Dr. Bóka Zsolt
Levelezési cím: 9026 Győr, Áldozat u. 12.
Telefonszám: +36202386206
E-mail cím: boka.zsolt@sze.hu

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: Réz István tárgyi és szellemi öröksége: a favella

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:

- agrár- és élelmiszergazdaság
- egészség és életmód
- épített környezet
- ipari és műszaki megoldások
- kulturális örökség
- sport
- természeti környezet
- turizmus és vendéglátás

a szakterületi besorolás indokolása: A favella a kézműves iparág (a faipar) kategóriájába sorolható, mivel kétkező munka eredménye, így az ipari és műszaki megoldások körét gazdagítja.

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

- igen
amely nemzetiség:
- nem

4. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

Bakonybél

5. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

- települési
- tájegységi
- ágazati

amely értéktár neve: Bakonybéli Értéktár

6. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

Az alább felsorolt forrásokra támaszkodva, azokat felhasználva is tudjuk, hogy Réz István mindig kapcsolatban volt a fával, famunkás édesapjától sokat tanult, akitől egyedi szerszámo-

kat is örökölt. Már nyugdíjba vonulás előtt elkezdte a faszerszám-készítést. A faluban (Bakonybél) a helyiek annak idején mindenféle faszerszámot készítettek és árusítottak. A faművelő szerszámokat helyi kovácsok készítették. A favella kézi munkával készül, melyhez speciális szerszámokra van szükség, például toporra. A megfelelő méretűre darabolt rönköt hasítás után a fejsze fokával kéregtelenítették. Ezt követte a záp és a patka bejelölése sablon segítségével, majd satupadba fogják a nyers fát és elkezdik elvékonyítani a vella szárát. Pista bácsi szemmérték alapján dolgozik, olyan nagy tapasztalata van, hogy így teljesen egyformák lesznek a vella szárai. Amikor kiszáradtak, 15-20 percig forrásban lévő vízbe meríti a favellákat, majd előpuhítja a maratófán, és kézi erővel behajlítja az erre a célra készített kis és nagy hajtóba. Amikor kihűlt, akkor lehet kivenni és összeverni a záppal, valamint a jobb és bal ággal. Lefűrészezi a záp kilógó végeit és vonókéssel szintbe gyalulja, majd 3 darab szeggel odaerősíti. Ezután következik a füstölés a füstölőkunyhóban, ahol 24-36 órát áll a szerszám. Így megkapja a színét emellett kiszárad és a megfelelő alakot is felveszi.

1945-46-ig sok faszerszámra, többek között favellára is szükség volt. A háromágú alkalmazással elsősorban a szénát forgatták. A vasvillával ellentétben nem ment a földbe, a széna jobban megmaradt rajta. Régen kint az erdőben készítették, ahol volt víz és megfelelő faanyag. Az 1950-es években, amikor a mezőgazdasági gépesítés teret hódított, csökkent a kereslet iránta és fokozatosan megszűnt rá az igény. Ma már inkább díszként használják, bár a széna forgatásához kifejezetten praktikus.

7. Indokolás az értéktárba történő felvétel mellett:

Bakonybélen egykor sokan mesterkedtek a fával, készítettek favellát, ma azonban az országban egyedüliként (!) a 90 éves Réz István őrzi ennek a mesterségnek a tudományát. Fontosnak tartjuk, hogy értékként fennmaradjon, és a jövő nemzedékének tudatából se vesszen ki ez az egyedi népi eszköz.

8. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Gerencsér Kinga: *Faműves mesterségek*. Budapest, 2020, Cédrus Kiadó, 69-72. p.

Kutasi Zsófia: Az utolsó favellakészítő. *Veszprémi Napló*, 2016. 07. 16. (72. évf. 166. sz.) 11. p. <https://www.veol.hu/bakonybel/2016/07/az-utolso-favellakeszito> (2024. 04. 23.)

Gerencsér Kinga: Az utolsó mohikán. *Magyar Asztalos*, 2018. július (28. évf.), 58-61. p. <https://faipar.hu/hirek/fatermek/8701/az-utolso-mohikan> (2024. 04. 23.)

Viniczai Sándor: A bakonyi favilla. *A mi erdőnk*, 2017. február (7. évf.), 26-27. p.

9. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: -

III. MELLÉKLETEK

HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT

képmás és hangfelvétel készítéséhez és felhasználásához

a 2013. évi V. törvény („Új Ptk – Polgári Törvénykönyv”)

2:48. §. alapján

Alulírott

Név: FEZ ISTVÁN
Született: 1933. 03. 31.
Anyja neve: REGENYE ANNA
Lakcím: 8427, BAKONYBÉL SZÉCHENYI U. 32.

a fenti jogszabályi megjelölés alapján önkéntesen, befolyásmentesen és határozottan hozzájárulok ahhoz, hogy rólam képmás (foto vagy video) és/vagy hangfelvétel készüljön az alábbiak szerint:

Felvétel készítésének helye: BAKONYBÉL
Felvétel készítésének ideje: 2024. 03. 23.

Hozzájárulásom alapján felhatalmazom:

Név/cégnév: AGRA'RMINISZTERIUM - HUNGARIKUM FŐOSZTÁLY
Lakcím/székhely: 1392 BUDAPEST, R. 179

jogosultat arra, hogy a felvételt az alábbi okból, célból és helyen felhasználja és nyilvánosságra hozza:

AZ ÉRTEKTÁRBAN VALÓ MEGJELENÉS
CÉLJÁBÓL

Tudomásom van arról és elfogadom, hogy a hozzájárulásom az esetleges nyilvánosságra hozatal és az internetes technológia miatt természetéből fakadóan vissza nem vonható, a korlátozás csak a tiltó nyilatkozatom megtételét követő időszakra köti a jogosultat.

Dátum: 2024. 03. 31.

Fez István
nyilatkozattevő